

Norge blir kalt en oljenasjon, og gass og olje har blitt de viktigste eksportproduktene. Letingen etter olje utenfor kysten begynte midt på 1960-tallet. Norge hadde verken økonomi eller teknologi til å lete etter olje selv. Derfor var det utenlandske **selskaper** som hadde ansvar for letingen, men resultatene var dårlige. Etter noen år trakk det ene selskapet etter det andre seg ut.

I 1969 ville også det amerikanske selskapet Phillips Petroleum gi seg. Men ingen ville leie leteutstyret deres, så de bestemte seg for å gjøre et siste forsøk før de trakk seg ut. Da skjedde det! Midt ute i Nordsjøen fant de et enormt oljefelt, og det var begynnelsen på en ny industri i Norge.

Norske politikere og fagfolk skjønnte at de ikke måtte selge rettighetene til oljefunnene til store internasjonale selskaper. De mente at oljen tilhørte det norske folket. Utbyggingen av oljefeltene var avhengig av utenlandske selskaper, men politikerne sørget for avtaler og skatter som sikret Norge gode inntekter. Litt etter litt bygde landet også opp sin egen ekspertise og dannet et statlig oljeselskap. Olje- og gassproduksjonen har gitt landet store inntekter i flere tiår, og oljenæringen gir mange arbeidsplasser.

Som kjent blir oljen nå også sett på som et problem (se kapittel 11). Bruk av fossil energi gir store utslipp av klimagasser, og mange mener derfor at Norge må slutte å produsere olje og gass. De mener at vi i framtida må satse på energi som ikke forurenser. Andre mener at det vil være behov for olje og gass i lang tid framover, og at Norge derfor bør fortsette med produksjonen.

-
- Når ble det funnet olje i Norge?
 - Hvorfor ville ikke Norge selge oljerettighetene til de store oljeselskapene?
 - Hvorfor møter oljeindustrien kritikk?
 - Hva er Oljefondet?
 - Hvordan skal pengene i Oljefondet brukes?

FAKTA

OLJEFONDET

Inntektene fra eksport av olje og gass blir plassert i et eget fond som kalles **Oljefondet**. Pengene blir plassert i **aksjer** og eiendom i utlandet. Fondet får nå en stor del av inntektene fra disse **investeringene** og ikke fra salg av gass og olje.

Bare en liten del av fondet (vanligvis under 3 % årlig) kan brukes i **statsbudsjettet**. Fondet skal sikre verdiene for framtida, og det skal sørge for at norsk økonomi er stabil. Økonomer og politikere er enige om at staten ikke kan bruke store deler av oljefondet. Det vil skape langvarig prisøkning, **inflasjon**, i økonomien, og verdien av krona vil gå ned.

Unntak kan imidlertid gjøres i helt spesielle tilfeller, som under Covid-19-pandemien i 2020/2021. Da brukte regjeringen penger fra oljefondet for å redde firmaer og arbeidsplasser og sikre folk inntekt.